

Љиљана Ђурђић

ФРАНЦУСКИ ТРИО

И-мејл Београд – Москва

Драги, стари, пријатељу,

Пошто си ме напречац „прочитао” – премда знам да никад ништа ниси вољно читао – после неколико и-мејлова Москва – Београд и обрнуто, и пошто си ти овога пута мене оставио – ти новобогаташка гњидо – и то заувек (како се то у љубавном жаргону каже) дужна сам да ти испричам целу нашу, заједничку причу, мада сам намеравала да то учиним постепено и уз максималне мере опреза. Цела прича подразумева почетак, разраду и крај, јер као што рече мудра госпођа Слапшак: „Пошто свака прича има свој увод, онда мора имати и одвод”. Ево те приче:

Били једном у Београду, у основној школи, а потом у гимназији на Дорћолу, Бам, Квач и Чапља. Два дечака и једна девојчица, касније два момка и једна девојка. Сви су учили француски и обожавали све што је француско. То су радили њихови родитељи, па су радили и они. Ствари ће се касније изменити у правцу англосоније, али то они нису знали, можда је само Чапља понешто наслућивала. Бам се једно време и школовао у Лиону (вратио си се оданде на штакама јер је твој остарели стриц, враћајући те из Француске, ударио у тада једино дрво које је постојало на путу Загреб-Београд!), а Квачу је бака била родом из Бесансона. Једино Чапља никад није научила да рула француско ррр... и била је зато мрска сама себи. Да, али даље се није све одвијало као у филму Жил и Цим, како би то пожелеле да виде наше шездесеташке

очи, премда ћемо се на крају ипак позабавити стварном повезаношћу ове филмске тројке (надам се да ниси заборавио да Жана Моро у филму има кључну улогу!) како бисмо ојачали наш завршетак илити одвод. Наравно, одмах треба разграничити грађанску, либералну и декадентну Француску из шездесетих/седамдестих година прошлог века и склепану социјалистичко/оптимистичку творевину звану Југославија у којој је ово троје наивних, више-мање патријархално одгојених јединки одрасло. Но, треба одмах рећи да је и овде реч о љубави (о каквој? – то ћемо видети касније) као у Жилу и Џиму, као у свим добрим и јако тужним причама.

Чапља – краката девојчица, лепушкастог лица, узких кукова и несразмерно великих сиса – прво је угледала Квача – високог, у коврџе зараслог момка, смешно прћастог носа, који готово да није имао дупета па је изгледало као да хода на штупама и који је, за разлику од осталих њених потенцијалних дечака/момака, био бар десетак центиметара виши од ње. То је било довољно да га она инстинктивно прогласи „човеком свог живота”. Бама, добродушног дечака меког, тастастог тела, зеленкастих очију, великог дупета и одговарајућих икс ногу, заиста је угледала тек много касније, у гимназији где су се њих троје поново нашли. Чапља је обожавала Квача који ју је углавном малтретирао својом безразложном љубомором, али на неки неодређен начин – тада – њој је управо то и требало: није волела себе (пошто је није волела рођена мајка која је за то сигурно имала добрих разлога) па је било нормално да за то буде и достојно кажњавана. Кад год је малтретирање постајало неподношљиво, Чапља је налазила уточиште на меком Бамовом рамену; знала је да је његово дечачко срце воли јер је била све оно што он није био: тврда, радознала, дрска, страсна, својеглава, понекад, по карактеру, више мушка него женска сподоба. У међувремену Квач и Бам су се лепо дружили, Чапља није представљала никакву препреку, напротив, чак их је на неки волшебан начин зближавала, и њих троје су се дивно дружили уз певање француских и других песмица, попут оне коју је певала тројка из Жила и Џима: „Il était un petit navire qui n'avait jamais navigué...olé, olé...”* Кад су се Квач и Чапља коначно разишли, Бам је постао Чапљин службени момак. А онда је Чапља оћедном добила крила, набацила неки преко потребан килограм, пустила косу, и одлетела у непознатом правцу, уопште се не осврћући на Бама: није било шансе да некоме попут њега објасни

* „Био један бродић који никад заплочио није... ое, ое...”

да кад чапље добију крила оне обавезно полете пут небеског плаветнила, остављајући, понекад, чак и своје младе да се на земљи сналазе како знају и умеју.

Упркос томе што их више није било троје у љубавној игри, Квач и Бам су се још дуго дружили, студирали заједно, радили, и коначно појенили и добили ћерке. Бам је чак направио и неке велике паре, што, кажу, није било чудно с обзиром на његов обичај да непрестано таре палац о кажипрст као Кир-Јања и чињеницу да је детињство провео поред окрутне маћехе, пошто му је мајка, због неке проневере, доста дуго лежала у затвору. Али никад нису били цели: њихова тела и душе као да су били раздвојени. Корачали су каткад (радили сте заједно у ЈАТ-у!) један уз другог, не држећи се више за руке како су то некада обојица, наизменично, чинили са Чапљом. Зашто? Можда зато што никад нису имали снаге да се запитају шта је то што им је толико фалило. А онда су се, после много, много времена, на једном сусрету остарелих ћака њихове некадашње школе, који је имитирао некадашње чувене екскурзије коришћене за стицање емоционално-сексуалних искустава, сусрели са Чапљом. Седели су и пили кафу за округлим столом у центру Свилајнца, типичне српске паланке с једном улицом, црквом и школом, у којој их је ознојени шофер аутобуса оставио док се он мало одмори. Ноћ се већ лагано припремала да ступи на сцену, али небо је још увек било плаво, индиго плаво. Пресецало га је само беличасто и брзо ишчезавање путање једног авиона налик на неку од оних дугоногих, на земљи неспретних птица које, кад полете, личе на издужене беле анђеле који стреловито пролећу пред оком случајног посматрача остављајући га у забуну: шта је он то видео – траг авиона или траг божјег, бесполног изасланка који му нешто поручује?

Бам и Чапља су сада били пристојно угојени као што и доликује њиховим годинама, једино је Квач изгледао као да се сасушио и мумифицирао: личио је на Доријана Греја који тек што није последњи пут стргао завесу са свог младалачког портрета. Имао је нове зубе, нове наочаре, а локне је – оне некад тако заносне локне које је вероватно, преко француске баке, наследио од неког алжирског претка – пажљиво распоређивао по ћели која се немилосрдно ширила на све стране и откривала неприродно малу лобању. Сматрао је то својом дужношћу према мајци – то да што дуже остане млад: његови напори ублажавали су мајчин животни бол због постојања монголоидне сестре. Чапља је питала авиостручњаке (што су у међувремену обојица постали): „Какав је оно авион, војни, транспортни, обични?” „Обични, путнички!” – одговорила су

обојица углас, а погледи су им се сусрели и укрстили; гледали су у једну тачку на небу и били су, после толиких година цели и потпуни: Жил, Џим и Жана Моро. Завладала је краткотрајна тишина, све око њих као да је стало у свом животном мрморењу, треперењу, гласању, кликтању: прошао је анђео! Чапља никад неће сазнати да ли су и њих двојица били свесни тог тренутка: своје латентне хомосексуалности, никад до краја изражене и задовољене, своје међусобне љубави која се одвијала преко њеног тела и духа – онда, давно, у школи, у гимназији – и у којој је она била само катализатор, обичан проводник, али обдарен необичном врстом памћења, оном која ће у једном посебном дану њиховог трочланог паралелног постојања у хињеном забору, открити сву врлу „успешност” њихових живота.

Ето, драги пријатељу и остављени љубавниче, то је та прича. Она није измишљена, истинита је, али само за оне који се истине не боје. Могла сам је испричати само теби који си се увек задовољавао сурогатима, на пример јогунастим и непредвидивим женама каква је била Чапља из моје приче. Код треће личности ствар је тешка, патолошка, и верујем да би му истина послужила само да љубомором измучи – можда овај пут и на смрт – неку жену, можда чак и своју, уместо да коначно призна ко је и нађе себи неког дечка (неког сличног теби кад си био млад?) који би му пружио сву ону љубав за којом је толико цезнуо целог живота. Као што видиш нисмо били обични, ни мало, премда смо били, као и сви око нас, само путници кроз нама одређени коридор времена! А ни младост нам, та чувена и многохваљена младост, ако ћемо право, није баш била сасвим златна, бајковита и лепа, како си ти то сложио у својој простосрдечној глави која се сада у Москви – претпостављам – искључиво бави бројањем новца.

А сад је ред да се опростимо, Баме, драги пријатељу, јер немамо више шта једно другом да кажемо. Наш последњи тренутак је дошао и прошао.

Некад до краја његова и твоја, Чапља

P.S.

Гледала сам недавно Жану Моро у једном филму: испод копрене старости још се назирао чудесни дух из Жила и Џима. Жила – Оскара Вернера – одавно већ нема међу живима, а мислим да нема више ни Џима, остала је једино она да нас потсећа на њихово дружење јер само она је умела да лети и онако лепо пева француске песмице: „Il était un petit navire qui n'avait jamais navigué...olé, olé...”